

Донецький національний університет імені Василя Стуса

Навчально-науковий інститут психології

Кафедра кризової та клінічної психології

СИЛАБУС

навчальної дисципліни «Психофармакологія»

Кількість кредитів ЄКТС	4 кредити ЄКТС
Період викладання	2025-2026 н.р., 3 семестр
Рівень вищої освіти	другий
Спеціальність	С4 Психологія
Освітня програма	ОП Клінічна психологія
Викладач	Оверчук Вікторія Анатоліївна, д. екон. н., к. психол.наук, професор, професор кафедри кризової та клінічної психології
Профайл викладача(ів) курсу	https://scholar.google.ru/citations?view_op=list_works&hl=ru&user=J9iBSUYAAAAJ http://rang.donnu.edu.ua/?pg=kt#search
Доступ до матеріалів курсу	https://moodle.donnu.edu.ua
Контактна інформація	v.overchuk@donnu.edu.ua

Анотація дисципліни

Навчальна дисципліна «Психофармакологія» є освітнім компонентом освітньо-наукової програми «Клінічна психологія» другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 053 Психологія. Дисципліна спрямована на розвиток здатності розуміти роль психофармакології у комплексному лікуванні психічних розладів, а також ефективно взаємодіяти з лікарями-психіатрами. Вивчення дисципліни передбачає формування у здобувачів вищої освіти здатності: аналізувати основи нейробіології та нейропсихології, що є базисом для розуміння дії психотропних препаратів; класифікувати

основні групи психотропних засобів (антидепресанти, антипсихотики, анксиолітики, нормотиміки, стимулятори); застосовувати знання про фармакодинаміку та фармакокінетику лікарських засобів; розпізнавати показання та протипоказання до застосування різних класів психотропних препаратів, а також їх типові побічні ефекти; розуміти принципи комбінованої терапії (психофармакотерапія та психотерапія) та співпраці з лікарями. Силабус навчальної дисципліни розроблена на основі сучасних наукових даних у галузі психофармакології, рекомендацій доказової медицини та клінічних протоколів. Знання та навички, отримані під час вивчення цієї дисципліни, є основою для подальшої професійної діяльності клінічного психолога.

Метою вивчення дисципліни є формування у здобувачів вищої освіти системи теоретичних знань та практичних навичок щодо дії психотропних препаратів на центральну нервову систему, їх застосування в клінічній практиці, механізмів дії, показань, протипоказань, побічних ефектів та взаємодії з іншими речовинами.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК11. Здатність встановлювати, підтримувати ділові та міжособистісні комунікації у галузі психології та інших сферах життя.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК6. Здатність ефективно взаємодіяти з колегами в моно- та мультидисциплінарних командах.

СК12. Здатність здійснювати практичну діяльність у сфері клінічної психології.

СК15. Розуміння психологічної сутності станів здоров'я та хвороби, знання критеріїв та методів дифдіагностики для визначення психічної норми та патології.

СК16. Вміти встановлювати та підтримувати фахову взаємодію з представниками суміжних спеціальностей (лікарями, соціальними працівниками, соціальними педагогами тощо).

Програмні результати навчання (ПРН):

ПР6. Розробляти просвітницькі матеріали та освітні програми, впроваджувати їх, отримувати зворотній зв'язок, оцінювати якість.

ПР8. Оцінювати ступінь складності завдань діяльності та приймати рішення про звернення за допомогою або підвищення кваліфікації.

ПР13. Здійснювати професійну діяльність у сфері клінічної психології.

ПР14. Розробляти стратегії клініко-психологічного дослідження з врахуванням специфіки об'єкта дослідження та доступних сучасних дослідницьких методів.

Взаємозв'язок із іншими навчальними дисциплінами: вивчення дисципліни базується на знаннях та компетентностях, отриманих під час опанування таких дисциплін, як: «Нейрофізіологія», «Психофізіологія», «Психіатрія та наркологія для клінічних психологів», «Застосування сучасних класифікаторів хвороб (МКХ-11, DSM-5) в клінічній практиці», «Психодіагностика в клінічній практиці», «Онкопсихологія і паліативна допомога», «Організація діяльності психолога в клінічній практиці».

Організація та оцінювання навчання

Тиждень / дата / години	Тема	Форма провед ення заняття *	Завдання, години**	Термін виконан ня (дата і час)	Мах кіль кість балі в
1 тиждень 4 години	Вступ до психофармакології. Історія розвитку психофармакології. Етичні та юридичні аспекти.	Лекції	Обговорення ролі клінічного психолога у взаємодії з пацієнтами, які отримують психофармакотерапію.	1 - й тиждень	2
2 тиждень 6 годин	Основи нейробіології та нейротрансмісії. Структура та функції нейронів. Основні нейротрансмітерні системи (дофамін, серотонін, норадреналін, ГАМК, глутамат).	Лекції Лабораторне заняття	Лабораторна робота «Етичний аналіз та нейробіологічне обґрунтування в психофармакології». Мета: Поеднати етичні аспекти застосування психотропних препаратів із фундаментальним розумінням їхнього впливу на нейротрансмітерні системи. Завдання: 1. Аналіз етичного кейсу: Розглянути клінічну ситуацію, що порушує етичні питання (наприклад, використання стимуляторів для когнітивного посилення у здорової людини, призначення препаратів під тиском родичів тощо). 2. Нейробіологічне обґрунтування: Описати, на які нейротрансмітерні системи (дофамін, серотонін, норадреналін)	2 - й тиждень	8

			впливає препарат з кейсу. 3. Створення інфографіки: Розробити інфографіку на тему «Основні нейротрансмітерні системи та їх роль у психічному здоров'ї».		
3 тиждень 4 години	Загальні принципи фармакодинаміки та фармакокінетики. Механізми дії ліків, абсорбція, розподіл, метаболізм, виведення.	Лекції	Обговорення «Як фармакокінетика впливає на ефективність та безпечність психотропних препаратів».	3 - й тиждень	3
4 тиждень 6 годин	Антидепресанти. Класифікація (СІЗЗС, ТЦА, ІМАО, атипові), механізми дії, показання, побічні ефекти, синдром відміни.	Лекції Лабора торне заняття	Лабораторна «Фармакокінетичний профіль та клінічне застосування антидепресантів» <i>Мета:</i> Навчитись аналізувати, як індивідуальні особливості метаболізму пацієнта можуть впливати на вибір та ефективність антидепресантів. <i>Завдання:</i> 1. Аналіз кейсу: Розглянути кейс пацієнта з депресією та супутніми соматичними станами (наприклад, захворюванням печінки), що впливають на метаболізм ліків. 2. Обґрунтування вибору: Пояснити, як фактори фармакокінетики (абсорбція, метаболізм, виведення) повинні враховуватися при виборі антидепресанту для цього пацієнта. 3. Порівняльна таблиця: Створити порівняльну таблицю основних груп антидепресантів (СІЗЗС, ТЦА), зосереджуючись на	4 - й тиждень	8

			їхніх фармакокінетичних властивостях та профілях побічних ефектів.		
5 тиждень 4 години	Антипсихотики (нейролептики). Класифікація (типові, атипові), механізми дії, показання, побічні ефекти (ЕПС, метаболічні порушення).	Лекції	Аналіз клінічного кейсу пацієнта з психозом: вибір антипсихотика та моніторинг побічних ефектів.	5 - й тиждень	3
6 тиждень 6 годин	Анксиолітики та седативно-снодійні засоби. Бензодіазепіни, барбітурати, небензодіазепіновіан ксіолітики, інші снодійні. Ризики залежності.	Лекції Лабора торне заняття	Лабораторна робота «Порівняльний аналіз антипсихотиків та анксиолітиків: ризики та психологічний супровід» Мета: Розвинути навички диференційованої оцінки ризиків та планування психологічної підтримки для пацієнтів, що приймають препарати з високим потенціалом побічних ефектів та залежності. Завдання: 1. Робота з кейсами: Проаналізувати два клінічні випадки: пацієнт із психозом, що приймає антипсихотик, та пацієнт із тривожним розладом, що приймає бензодіазепін. 2. Створення профілю ризиків: Для кожного кейсу скласти «профіль ризиків», що включає потенційні побічні ефекти (ЕПС, метаболічні порушення) та ризик залежності. 3. Розробка рекомендацій: Створити план психоосвітніх рекомендацій для кожного пацієнта щодо управління побічними ефектами та профілактики залежності.	6 - й тиждень	8
7	Нормотиміки	Лекції	Обговорення питання	7 - й	3

тиждень 4 години	(стабілізатори настрою). Літій, вальпроати, ламотриджин, карбамазепін. Застосування при біполярних розладах.		«Моніторинг рівня літію в крові: важливість та наслідки».	тиждень	
8 тиждень 6 годин	Стимулятори ЦНС та препарати для лікування СДУГ. Метилфенідат, амфетаміни, нестимулюючі препарати.	Лекції Лабораторне заняття	Лабораторна робота «Розробка довготривалих планів терапії для пацієнтів з біполярним розладом та СДУГ» Мета: Сформувати навички розробки інтегрованих планів лікування, що поєднують фармакотерапію та психологічні втручання для пацієнтів, які потребують довготривалої підтримки. Завдання: Комплексний аналіз: 1. Проаналізувати два кейси: дорослий пацієнт з біполярним розладом та дитина зі СДУГ. 2. Розробка планів: Для пацієнта з біполярним розладом розробити план моніторингу стану та психоосвіти щодо важливості прийому нормотиміків. Для дитини зі СДУГ розробити план поведінкових втручань, що доповнює дію стимуляторів, та рекомендації для батьків і вчителів. Модульний контроль.	8 - й тиждень	8
9 тиждень 4 години	Психофармакологія в дитячому та підлітковому віці. Особливості застосування препаратів, етичні питання.	Лекції	Розбір клінічного кейсу підлітка з депресією: врахування вікових особливостей при виборі терапії.	9 - й тиждень	3
10 тиждень	Психофармакологія у літньому віці.	Лекції Лаборатор	Лабораторна робота до тем 9-10 тижнів:	10 - й тиждень	8

6 годин	Фармакокінетичні та фармакодинамічні зміни, поліпрагмазія.	орне заняття	<p>«Специфіка психофармакотерапії у вразливих вікових групах: підлітки та літні пацієнти»</p> <p>Мета: Навчитись враховувати вікові особливості та етичні дилеми при психологічному супроводі фармакотерапії у підлітків та людей похилого віку.</p> <p>Завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Аналіз кейсів: Розглянути два випадки: підліток з депресією та літній пацієнт з поліпрагмазією (прийомом багатьох ліків). 2. Виявлення специфіки: Для підлітка – проаналізувати етичні питання та особливості «off-label» призначення. Для літнього пацієнта – ідентифікувати ризики, пов'язані зі змінами фармакокінетики та поліпрагмазією 3. Складання плану моніторингу: Для кожного випадку розробити план психологічного моніторингу побічних ефектів. 		
11 тиждень 4 години	Психофармакологія під час вагітності та лактації. Ризики для плода та дитини, принципи безпечного лікування.	Лекції	Аналіз клінічного кейсу літнього пацієнта з коморбідними станами та множинними призначеннями.	1 1 - й тиждень	3
12 тиждень 6 годин	Взаємодія психотропних препаратів з іншими ліками та речовинами. Фармакокінетичні та фармакодинамічні взаємодії.	Лекції Лабораторне заняття	<p>Лабораторна робота «Оцінка ризиків: фармакотерапія під час вагітності та лікарські взаємодії»</p> <p>Мета: Розвинути навички аналізу складних клінічних ситуацій, пов'язаних із</p>	1 2 - й тиждень	8

			<p>множинними ризиками, та підготовки пацієнта до прийняття інформованих рішень.</p> <p>Завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Аналіз комплексного кейсу: Розглянути випадок вагітної жінки, яка приймає психотропний препарат та ліки від соматичного захворювання. 2. Карта ризиків: Створити «карту ризиків», що ілюструє: а) потенційні ризики для плода; б) небезпечні лікарські взаємодії (фармакокінетичні та фармакодинамічні). 3. Підготовка до дебатів: Підготувати аргументи «за» і «проти» припинення психофармакотерапії під час вагітності для даного кейсу, що стане основою для подальшої дискусії. 		
13 тиждень 4 години	<p>Побічні ефекти психотропних препаратів та їх корекція.</p> <p>Розпізнавання та управління поширеними побічними ефектами.</p>	Лекції	Розбір прикладів небезпечних взаємодій препаратів.	1 3 - й тиждень	3
14 тиждень 6 годин	<p>Особливості психофармако-терапії при різних психічних розладах.</p> <p>Депресія, тривожні розлади, біполярний розлад, шизофренія, ОКР, ПТСР.</p>	Лекції Лабора торне заняття	<p>Лабораторна робота</p> <p>«Диференційований підхід до управління побічними ефектами при лікуванні психічних розладів»</p> <p>Мета: Навчитись розрізняти побічні ефекти ліків від симптомів основного захворювання та розробляти схеми фармакотерапії для типових клінічних випадків.</p> <p>Завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Робота в малих групах: Кожна група отримує кейс 	1 4 - й тиждень	8

			<p>пацієнта з певним діагнозом (напр., шизофренія, ПТСР, ОКР).</p> <p>2. Розробка схеми терапії: Група розробляє пропозиції щодо схеми фармакотерапії для типового випадку, враховуючи діагноз за МКХ-11/DSM-5.</p> <p>3. Аналіз побічних ефектів: Для запропонованої схеми група має описати найпоширеніші побічні ефекти та запропонувати стратегії їх психологічної корекції та управління.</p>		
15 тиждень 4 години	Принципи раціональної психофармакотерапії. Індивідуалізація лікування, моніторинг ефективності та безпеки, принципи відміни препаратів	Лекції	Розробка схем фармакотерапії для типових клінічних випадків з урахуванням МКХ-11/DSM-5 діагнозу.	1 5 - й тиждень	3
16 тиждень 6 годин	Роль психолога у супроводі пацієнтів на психофармакотерапії. Психосвіта, підтримка комплаєнсу, розпізнавання побічних ефектів.	Лекції Лабораторне заняття	<p>Лабораторна робота «Роль клінічного психолога у забезпеченні раціональної психофармакотерапії»</p> <p>Мета: Інтегрувати знання про принципи лікування та роль психолога у єдиний практичний інструмент – протокол супроводу пацієнта.</p> <p>Завдання:</p> <p>1. Розробка інформованої згоди: Створити приклад інформованої згоди пацієнта на психофармакотерапію, який психолог може використовувати для обговорення з пацієнтом призначень лікаря.</p> <p>2. Рольова гра: Провести рольову гру «Психолог консультує</p>	1 6 - й тиждень	8

			пацієнта щодо важливості дотримання схеми прийому препаратів», де один студент виступає в ролі психолога, а інший — пацієнта, що має сумніви щодо лікування. 3. Підтримка комплаєнсу: Розробити пам'ятку для пацієнта щодо підтримки комплаєнсу (дотримання схеми лікування) та розпізнавання побічних ефектів.		
17 тиждень	Заліковий тиждень			17 - й тиждень	3
Всього 32 год. Лекцій 16 год лабораторних		Залік			100

Організація та оцінювання навчання визначена «Порядком оцінювання знань здобувачів вищої освіти у Донецькому національному університеті імені Василя Стуса» та «Положенням про організацію освітньої діяльності у Донецькому національному університеті імені Василя Стуса». Форми поточних і підсумкових контролів – розв’язання тестів, кейсів, прикладні завдання – спрямовані на засвоєння основ нейробіології та нейротрансмісії, принципів фармакодинаміки і фармакокінетики, а також класифікації основних груп психотропних засобів (антидепресанти, антипсихотики, анксиолітики та ін.); вміння розпізнавати показання, протипоказання та типові побічні ефекти препаратів, підтримувати комплаєнс (дотримання схеми прийому) у пацієнтів, а також ефективно взаємодіяти з лікарями-психіатрами в рамках мультидисциплінарної команди; аналізувати механізми дії психотропних препаратів на центральну нервову систему, їхню взаємодію з іншими речовинами, а також клінічні випадки з метою розуміння принципів індивідуалізації лікування та ролі психолога у супроводі пацієнтів, тощо. За поточну роботу в семестрі здобувач може отримати 100 балів.

Організація навчання за дисципліною відбувається в наступних форматах:

- 1) аудиторні заняття (лекції, лабораторні заняття);
- 2) самостійна робота здобувача під керівництвом викладача за допомогою порталу ННП.

Дотримання вимог академічної доброчесності

Відповідно до Закону України «Про освіту» академічна доброчесність - це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень. Дотримання академічної доброчесності передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації. Основні засади дотримання академічної доброчесності у Донецькому національному університеті імені Василя Стуса відображено за покликанням

https://drive.google.com/drive/folders/1pbDJWc1Rgz0x-rwRTLeunp-_WuJ7i7Nv;
<https://www.donnu.edu.ua/uk/komisiya-z-pitan-akademichnoyi-dobrochesnosti-ta-korporativnoyi-etiki/>

Політика щодо дедлайнів та перескладання.

Завдання до лабораторного заняття з кожної теми регламентуються силабусом та виконуються під час аудиторного заняття, за невчасне виконання кількість балів зменшується на 25 % за кожен повний тиждень затримки.

Пропущені лабораторні заняття мають бути відпрацьовані під час проведення індивідуальних консультацій викладачем (згідно затвердженого графіка) у повному обсязі (не більше одного пропущеного заняття протягом однієї консультації).

Пропущені лекційні заняття мають бути відпрацьовані шляхом написання конспекту з пропущеної теми та надані на перевірку викладачеві не пізніше наступного лекційного заняття (за розкладом).

Здобувачі, які навчаються за індивідуальним графіком повинні здавати завдання відповідно до узгодженого графіку очно, або за допомогою Microsoft Teams, Outlook, Moodle щотижня, під час проведення індивідуальних консультацій викладачем (згідно затвердженого графіка).

Всі пропущені завдання, які передують написанню модульної роботи повинні бути відпрацьовані до його проведення модуля. Пропущені завдання після проведення модульного контролю, повинні бути відпрацьовані до 15 тижня (згідно календарного плану).

Питання, винесені для самостійної роботи

№	Тема	Кількість годин
1	Вступ до психофармакології. Підготовка презентації «Історичні віхи розвитку психофармакології».	4
2	Основи нейробіології та нейротрансмісії. Підготовка інфографіки «Основні нейротрансмітерні системи та їх роль у психічному здоров'ї».	5
3	Загальні принципи фармакодинаміки та фармакокінетики. Аналіз кейсу: пацієнт із повільним метаболізмом – як це впливає на дозування.	5
4	Антидепресанти. Підготовка інфографіки «Нові покоління антидепресантів: переваги та перспективи». Підготовка інфографіки.	5
5	Антипсихотики (нейролептики). Дослідження теми «Атипові антипсихотики: особливості застосування та вплив на якість життя пацієнтів». Підготовка інфографіки.	5
6	Анксиолітики та седативно-снودійні засоби. Розробка рекомендацій щодо немедикаментозних методів корекції тривоги та порушень сну.	5
7	Нормотиміки (стабілізатори настрою). Дослідження та презентація на тему «Комбінована терапія біполярних розладів: психофармакологія та психотерапія».	5
8	Стимулятори ЦНС та препарати для лікування СДУГ. Підготовка до модульного контролю: повторення матеріалу, розв'язання додаткових тестових завдань	5
9	Психофармакологія в дитячому та підлітковому віці. Дослідження теми «Off-label використання психотропних препаратів у педіатрії». Підготовка інфографіки.	5
10	Психофармакологія у літньому віці. Підготовка клінічної віньєтки, що ілюструє особливості психофармакотерапії у пацієнтів похилого віку.	5
11	Психофармакологія під час вагітності та лактації. Підготовка дебатів: «Припинення психофармакотерапії під час вагітності: за і проти».	5
12	Взаємодія психотропних препаратів з іншими ліками та речовинами. Індивідуальне завдання (підготовкакахутів): Студенти готують кахути з питань взаємодії психотропних препаратів.	5
13	Побічні ефекти психотропних препаратів та їх корекція. Дослідження «Синдром злоякісної нейролептичної дії: діагностика та невідкладна допомога». Підготовка інфографіки.	5
14	Особливості психофармакотерапії при різних психічних	5

	розладах. Розробка алгоритму вибору препарату для пацієнта з коморбідною патологією.	
15	Принципи раціональної психофармакотерапії. Підготовка прикладу інформованої згоди пацієнта на психофармакотерапію.	5
16	Роль психолога у супроводі пацієнтів на психофармакотерапії. Підготовка та захисткахутів з питань супроводу пацієнтів на психофармакотерапії.	5
17	Довгострокові наслідки та припинення психотропної терапії: роль клінічного психолога. Проведення аналізу ролі психолога у підтримці пацієнтів під час цих процесів, включаючи психоосвіту, управління симптомами та співпрацю з лікарями для забезпечення безперервності догляду.	5
Загалом		84

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Дисципліна залікова

Оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти за усіма видами навчальних робіт проводиться за поточним та підсумковим контролюми. Поточний контроль знань здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни проводиться в усній та письмовій формі. Контроль самостійної роботи проводиться шляхом перевірки виконаних завдань. Усі контрольні заходи включено до 100-бальної шкали оцінювання. Оцінювання знань здобувачів вищої освіти здійснюється за 100-бальною шкалою. На лабораторних заняттях здобувачі вищої освіти за виконані належним чином завдання максимально можуть отримати 5 балів. Під час проведення інтерактивної лекції здобувачі можуть отримати до 3 балів за активну участь в обговоренні дискусійних питань, аналіз клінічних випадків, доповнення, тощо. Здобувачі вищої освіти, які при виконанні завдань використовували ІІІ максимально можуть набрати 1 бал.

Загальна кількість балів за поточну роботу від 0 до 100 балів

Види робіт, що демонструють здобуті здобувачем вищої освіти результати навчання	Критерії оцінювання
Розв'язання завдань	Максимальний бал – 5 балів. Ієрархія отримання балів передбачає чотири рівні:

	<p>Високий (5 балів): завдання виконано вірно, містить логічну послідовність дій, при рішенні застосовано методичний інструментарій (формули, алгоритм рішення), зроблено логічні висновки.</p> <p>Середній (4 бали): завдання виконано частково вірно, містить логічну послідовність дій, при рішенні частково застосовано методичний інструментарій (формули, алгоритм рішення), є висновки.</p> <p>Достатній (3 бали): завдання виконано із помилками, розрахунки є епізодичними, при рішенні не застосовано методичний інструментарій (формули, алгоритм рішення), висновки відсутні.</p> <p>Низький (від 0 до 2 балів): завдання виконано невірно, розрахунки є епізодичними, відсутній методичний інструментарій (формули, алгоритм рішення), сумнівні висновки.</p>
Аналіз ситуацій	<p><i>Максимальний бал – 5 балів.</i></p> <p>Ієрархія отримання балів передбачає чотири рівні:</p> <p>Високий (5 балів): ситуацію проаналізовано вірно, аналіз містить логічну послідовність дій, застосовано методичний інструментарій (моделі, закони, теорії), зроблено логічні висновки.</p> <p>Середній (4 бали): ситуацію проаналізовано частково вірно, аналіз містить логічну послідовність дій, при рішенні частково застосовано методичний інструментарій (моделі, закони, теорії), є висновки.</p> <p>Достатній (3 бали): ситуацію проаналізовано із помилками, міркування є епізодичними, при аналізі не застосовано методичний інструментарій (моделі, закони, теорії), висновки відсутні.</p> <p>Низький (від 0 до 2 балів): ситуацію проаналізовано невірно, міркування є епізодичними, відсутній методичний інструментарій (моделі, закони, теорії), сумнівні висновки.</p>
Практикум	<p><i>Критерії оцінювання розв'язування задач/ситуацій - 5б.</i></p> <p>Високий (5 балів): задача/ситуація виконана вірно, містить логічну послідовність дій, при рішенні застосовано методичний інструментарій (формули, алгоритм рішення), зроблено логічні висновки.</p> <p>Середній (4 бали): задача/ситуація виконана частково вірно, містить логічну послідовність дій, при рішенні частково застосовано методичний інструментарій (формули, алгоритм рішення), є висновки.</p>

	<p><i>Достатній (3 бали):</i> задача/ситуація виконана із помилками, розрахунки є епізодичними, при рішенні не застосовано методичний інструментарій (формули, алгоритм рішення), висновки відсутні.</p> <p><i>Низький (від 0 до 2 балів):</i> задача/ситуація виконана невірно, розрахунки є епізодичними, відсутній методичний інструментарій (формули, алгоритм рішення), сумнівні висновки.</p>														
Рольові ділові ігри	<p><i>Максимальний бал за відмінне виконання – 5 балів:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - інформативна місткість, повнота виступів – 1 бали; - вільна орієнтація у матеріалі – 1 бали; - якість представлення результатів (чіткість, логічність, уміння виділити головне) – 1 бал; - активність – 1 бал; - оригінальність, креативність та інноваційність підходу – 1 бал. 														
Модуль	<p><i>Максимальна кількість балів – 10 балів</i> 0,5 балів за кожну вірну відповідь (20 тестових завдань x 0,5 балів = 10 балів)</p>														
Дебати	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Критерії оцінювання</th><th>0-2 бали</th><th>3-4 бали</th><th>5 балів</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Розуміння завдання</td><td>Використовуються матеріали, які не мають безпосереднього відношення до теми, представлена інформація не аналізується та не оцінюється</td><td>Використовуються матеріали, пов'язані з темою, такі, які не мають до неї відношення</td><td>Використаний матеріал демонструє повне розуміння поставленого завдання</td></tr> <tr> <td>Аргументація позиції</td><td>Надані аргументи не стосуються, або частково стосуються теми</td><td>Надані аргументи є переконливими, але їх кількість незначна</td><td>Надані аргументи є переконливими, наводяться у якості прикладів думки відомих експертів (міжнародни</td></tr> </tbody> </table>			Критерії оцінювання	0-2 бали	3-4 бали	5 балів	Розуміння завдання	Використовуються матеріали, які не мають безпосереднього відношення до теми, представлена інформація не аналізується та не оцінюється	Використовуються матеріали, пов'язані з темою, такі, які не мають до неї відношення	Використаний матеріал демонструє повне розуміння поставленого завдання	Аргументація позиції	Надані аргументи не стосуються, або частково стосуються теми	Надані аргументи є переконливими, але їх кількість незначна	Надані аргументи є переконливими, наводяться у якості прикладів думки відомих експертів (міжнародни
Критерії оцінювання	0-2 бали	3-4 бали	5 балів												
Розуміння завдання	Використовуються матеріали, які не мають безпосереднього відношення до теми, представлена інформація не аналізується та не оцінюється	Використовуються матеріали, пов'язані з темою, такі, які не мають до неї відношення	Використаний матеріал демонструє повне розуміння поставленого завдання												
Аргументація позиції	Надані аргументи не стосуються, або частково стосуються теми	Надані аргументи є переконливими, але їх кількість незначна	Надані аргументи є переконливими, наводяться у якості прикладів думки відомих експертів (міжнародни												

	Злагодженість роботи у групах	Робота в групі незлагоджена, невизначено ролі спікерів і послідовність їх виступів	Робота в групі частково спланована	кїв, істориків, політологів) Робота в групі повністю спланована, визначена послідовність виступів спікерів
	Культура мовлення, вміння триматися перед аудиторією	Спікери губляться перед аудиторією, демонструють бідність мовлення, порушують регламент, не можуть утримати увагу аудиторії, читають заготовлені нотатки	Спікери роблять незначні помилки при виступі, незначно порушують регламент, частково утримують увагу аудиторії, іноді зачитують заготовлені нотатки	Спікери впевнено тримаються перед аудиторією, не використовують заготовлені нотатки, грамотно володіють мовленням, дотримуються регламенту, утримують увагу аудиторії
	Ділові якості спікера	Спікери не доброзичливі, яскраво демонструють негативні емоції та неповагу до аудиторії	Спікери іноді демонструють недоброзичливість, перебивають запитаннями, демонструють відносну стриманість	Спікери делікатно намагаються досягти позитивних результатів переговорів, демонструють повагу до опонентів, доброзичливі, емоційно стримані

Сума поточних балів переводиться до залікової оцінки згідно з таблицею:

Порядок переведення результатів, отриманих за 100-бальною шкалою оцінювання, в шкалу за системою ЄКТС

Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за 100-бальною шкалою	Значення оцінки	
A	90-100	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими, незначними недоліками	Зараховано
B	82-89	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок	
C	75-81	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок	
D	67-74	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності	
E	60-66	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)	
FX	0-59	Незадовільно – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання	не зараховано

Критерії оцінювання лабораторних робіт:

5 балів. Завдання виконано повністю, без помилок та з елементами критичного аналізу.Продемонстровано глибоке та точне розуміння клінічного кейсу або теоретичної проблеми.Правильно та доречно застосовано теоретичні знання (нейробіологія, фармакокінетика, класифікація препаратів). Розроблений продукт (план, таблиця, інфографіка, рекомендації) є логічно структурованим, повним, обґрунтованим та має практичну цінність. Висновки є чіткими, аргументованими та базуються на аналізі. Робота демонструє здатність до інтеграції знань та самостійного мислення.

4 бали.Завдання виконано правильно, але з незначними недоліками або неточностями. Аналіз кейсу в цілому вірний, але може бракувати глибини або врахування окремих деталей. Теоретичні концепції застосовані переважно правильно, але можуть бути наявні незначні помилки. Розроблений продукт є повним, але може мати незначні недоліки у структурі

чи обґрунтуванні. Висновки логічні, але можуть бути недостатньо розгорнутими.

3 бали. Завдання виконано частково, з наявністю помилок. Продемонстровано лише поверхнєве розуміння проблеми або кейсу, присутні помилки в аналізі. Є спроба застосувати теоретичні знання, але вона є непослідовною або частково невірною. Розроблений продукт є неповним, містить структурні недоліки або не всі елементи завдання виконано. Висновки відсутні або є формальними та необґрунтованими.

1-2 бали. Завдання виконано з грубими помилками, або не в повному обсязі. Аналіз є переважно невірним або не відповідає поставленому завданню. Продемонстровано фундаментальне нерозуміння ключових теоретичних концепцій. Представлена робота є дуже неповною, неструктурованою, або не відповідає вимогам завдання. Висновки відсутні або помилкові.

0 балів. Завдання не виконано. Робота не здана або виконана таким чином, що не відповідає жодному з вищезазначених критеріїв.

Приклади тестових завдань:

Завдання з однією правильною відповіддю:

1. Який нейротрансмітер найчастіше асоціюється з механізмом дії типових антипсихотиків?
 - a) Серотонін
 - b) Дофамін
 - c) ГАМК
 - d) Ацетилхолін
2. Який клас антидепресантів часто має значні побічні ефекти з боку серцево-судинної системи?
 - a) СІЗЗС
 - b) ІМАО
 - c) ТЦА
 - d) Атипові антидепресанти
3. Для якого з перелічених препаратів потрібен регулярний моніторинг рівня в крові через його вузький терапевтичний діапазон?
 - a) Венлафаксин
 - b) Літій
 - c) Кветіапін
 - d) Дулоксетин
4. Який побічний ефект найменш характерний для СІЗЗС?
 - a) Нудота
 - b) Збільшення ваги
 - c) Сухість у роті
 - d) Сексуальна дисфункція

5. Який тип психотропних препаратів найчастіше викликає екстрапірамідні симптоми (ЕПС)?
- а) Антидепресанти
 - б) Типові антипсихотики
 - в) Анксіолітики
 - г) Нормотиміки

Питання для самоконтролю.

1. Що таке психофармакологія та яка її мета як навчальної дисципліни?
2. Назвіть основні етапи розвитку психофармакології та ключові відкриття.
3. Яка роль клінічного психолога у взаємодії з пацієнтами, які отримують психофармакотерапію?
4. Які етичні принципи є ключовими при призначенні та застосуванні психотропних препаратів?
5. Які юридичні аспекти регулюють психіатричну допомогу в Україні?
6. Чим регламентується використання класифікації МКХ в системі охорони здоров'я України?
7. Чому важливо розуміти роль психофармакології в комплексному лікуванні психічних розладів?
8. Опишіть будову та основні функції нейрона.
9. Як відбувається передача сигналу в синапсі?
10. Яка роль дофаміну в психічному здоров'ї та при психічних розладах?
11. Які функції виконує серотонін і з якими розладами пов'язані його порушення?
12. Охарактеризуйте роль норадреналіну в регуляції настрою та уваги.
13. Що таке ГАМК і як вона впливає на центральну нервову систему?
14. Яке значення глутамату в нейротрансмісії та патогенезі психічних розладів?
15. Як знання нейробіології допомагає зрозуміти дію психотропних препаратів?
16. Поясніть поняття фармакодинаміки та фармакокінетики.
17. Які основні етапи фармакокінетики (ADME) і як вони впливають на дію ліків?
18. Як абсорбція ліків впливає на їх біодоступність?
19. Що таке розподіл ліків в організмі та які фактори на нього впливають?
20. Яку роль відіграє метаболізм ліків у печінці?
21. Опишіть основні шляхи виведення препаратів з організму.

22. Як фармакокінетика впливає на ефективність та безпечність психотропних препаратів?
23. Назвіть основні класи антидепресантів.
24. Опишіть механізм дії селективних інгібіторів зворотного захоплення серотоніну (СІЗЗС).
25. Які показання до застосування СІЗЗС?
26. Назвіть типові побічні ефекти СІЗЗС.
27. Що таке трициклічні антидепресанти (ТЦА) та їхні основні побічні ефекти?
28. Коли застосовуються інгібітори моноаміноксидази (ІМАО) та які їхні особливості?
29. Що таке синдром відміни антидепресантів?
30. Назвіть нові покоління антидепресантів та їх переваги.
31. Розрізняйте типові та атипові антипсихотики.
32. Який нейротрансмітер найчастіше асоціюється з механізмом дії типових антипсихотиків?
33. Які показання для застосування антипсихотиків?
34. Що таке екстрапірамідні симптоми (ЕПС) і які препарати їх викликають?
35. Які метаболічні порушення можуть бути побічними ефектами атипових антипсихотиків?
36. Опишіть особливості застосування атипових антипсихотиків та їх вплив на якість життя пацієнтів.
37. Назвіть основні групи анксиолітиків та седативно-снودійних засобів.
38. Які механізми дії бензодіазепінів?
39. Які ризики пов'язані із застосуванням бензодіазепінів?
40. Опишіть немедикаментозні методи корекції тривоги та порушень сну.
41. Чому важливо враховувати ризик залежності при призначенні цих препаратів?
42. Що таке нормотиміки та для чого вони використовуються?
43. Назвіть основні препарати-нормотиміки.
44. Для якого з перелічених препаратів потрібен регулярний моніторинг рівня в крові через його вузький терапевтичний діапазон?
45. Яке значення літію у лікуванні біполярних розладів?
46. Як комбінована терапія (психофармакологія та психотерапія) впливає на лікування біполярних розладів?
47. Які препарати відносяться до стимуляторів ЦНС?
48. Як метилфенідат та амфетаміни впливають на симптоми СДУГ?
49. Які існують нестимулюючі препарати для лікування СДУГ?

50. Охарактеризуйте медикаментозний та немедикаментозний підходи до лікування СДУГ.
51. Які основні відмінності у застосуванні психотропних препаратів у дітей та підлітків порівняно з дорослими?
52. Які етичні питання виникають при призначенні психотропних препаратів неповнолітнім?
53. Що таке «off-label» використання психотропних препаратів у педіатрії?
54. Як клінічний психолог враховує вікові особливості при виборі терапії для підлітка з депресією?
55. Які фармакокінетичні та фармакодинамічні зміни відбуваються у літніх пацієнтів, що впливають на дію психотропних препаратів?
56. Що таке поліпрагмація і які ризики вона несе для літніх пацієнтів?
57. Опишіть особливості психофармакотерапії у пацієнтів похилого віку з коморбідними станами.
58. Які основні ризики для плода та дитини пов'язані із застосуванням психотропних препаратів під час вагітності та лактації?
59. Які принципи безпечного лікування психотропними препаратами вагітних та годуючих жінок?
60. Обговоріть етичні дилеми при призначенні психотропних препаратів вагітним жінкам.
61. Що таке фармакокінетичні та фармакодинамічні взаємодії ліків?
62. Наведіть приклади небезпечних взаємодій психотропних препаратів з іншими ліками або речовинами.
63. Як психолог може допомогти пацієнту уникнути негативних взаємодій?
64. Як розпізнати поширені побічні ефекти психотропних препаратів?
65. Що таке синдром зляканої нейролептичної дії?
66. Які стратегії управління побічними ефектами?
67. Охарактеризуйте основні підходи до фармакотерапії депресії.
68. Які препарати використовуються для лікування тривожних розладів?
69. Назвіть ключові аспекти фармакотерапії біполярного розладу.
70. Які особливості фармакотерапії шизофренії?
71. Опишіть підходи до фармакотерапії obsесивно-компульсивного розладу (ОКР) та посттравматичного стресового розладу (ПТСР).
72. Що означає принцип індивідуалізації лікування в психофармакотерапії?
73. Як здійснюється моніторинг ефективності та безпеки психотропних препаратів?
74. Які основні принципи відміни психотропних препаратів?
75. Що таке інформована згода пацієнта на психофармакотерапію?

76. Які завдання психолога в психоосвіті пацієнтів щодо їх медикаментозного лікування?
77. Як психолог може підтримувати комплаєнс (дотримання схеми прийому препаратів) у пацієнтів?
78. Як психолог допомагає у розпізнаванні побічних ефектів та взаємодії з лікарями щодо них?
79. Обговоріть важливість дотримання пацієнтом схеми прийому препаратів.
80. Які довгострокові побічні ефекти можуть мати психотропні препарати?
81. Що таке синдроми відміни психотропних препаратів?
82. Які оптимальні стратегії безпечного припинення психотропної терапії?
83. Як психолог може підтримати пацієнтів під час припинення лікування, включаючи психоосвіту та управління симптомами?
84. Яким чином психолог співпрацює з лікарями для забезпечення безперервності догляду під час припинення терапії?

Список рекомендованих джерел

Основна література

1. Бабак О. Я. Клінічна фармакологія: Підручник / О. Я. Бабак, О. М. Біоловол, Н. П. Безугла та ін. (ред. І. С. Чекман). - К.: Медицина, 2010.- 776 с.
2. Біловол О. М. (ред.). Клінічна фармакологія: Підручник / О. М. Біловол - Вінниця.: Нова Книга, 2021.- 544 с.
3. Клінічна психофармакологія Шацберга (Schatzberg's Manual of Clinical Psychopharmacology). [American Psychiatric Association Publishing](https://www.psychiatryonline.org/doi/10.1177/0898010124125888). 2024. 866 с.
4. Напреєнко О.К. Клінічна психофармакологія (навчальний посібник для студентів медичних (фармацевтичних) ВНЗ / Напреєнко О.К., Хайтович М.В. 2016. - 173 с.
5. Клінічна фармакологія : Підручник для студентів і лікарів / [Абдуєва Ф. М., Бичкова О. Ю., Бондаренко І. О. та ін.]; за загальною редакцією М. І. Яблучанського та В. М. Савченка. - Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2011.- 405 с.
6. Посібник з клінічної психофармакології для психотерапевтів. Джон Д. Престон, Джон Х. О'Ніл, Мері К. Талага, Брет А. Мур. Видавництво Науковий світ. 2022. 592 с.
7. Шацберг Алан Ф. Керівництво з клінічної психофармакології / Алан Ф. Шацберг, Джонатан О. Коул, Чарлз ДеБаттиста URL: <https://prom.ua/ua/p40390731-shatsberg-rukovodstvo-klinicheskoy.html>

Додаткова література:

1. Вітенко І.С. Медична психологія:[Підручник] / І.С.Вітенко. – К.: Здоров'я, 2007. – 208 с.

2. Клінічна психологія. Словник-довідник (“Академвидав”). Діденко С. В. Рік видання – 2012. 320 с.
3. Dean C. E. Psychopharmacology: A housedivided. Prog. Neuropsychopharmacol. Biol. Psychiatry. 2011; 35 (1): 1–10. doi: 10.1016/j.pnpbp.2010.08.028.
4. Hamani C., Holtzheimer P., Lozano A. M., Mayberg H. (editors). NeuromodulationinPsychiatry, FirstEdition. JohnWiley&Sons, Ltd., 2016. 482 p.
5. Nahum M., Lee H., Merzenich M. M. Principlesofneuroplasticity-basedrehabilitation. Prog. BrainRes. 2013; 207: 141–171. doi: 10.1016/B978-0-444-63327-9.00009-6.

Інформаційні ресурси в Інтернет

1. <https://moodle.donnu.edu.ua/course/view.php?id=1855>
2. <https://dnu.sharepoint.com/portals/phil/DocLib1/Forms/AllItems.aspx?viewid=594a2ec5%2D09f1%2D411a%2D9743%2D0064d2b47f1e&id=%2Fportals%2Fphil%2FDocLib1%2F2020%2D2021%20%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%87%2D>
3. <http://neuronews.com.ua/page/sbornik-klinicheskikh-rekomendacij-2015>
4. <http://neuronews.com.ua/page/sbornik-klinicheskikh-rekomendacij-2014>
5. https://nmapo.edu.ua/images/instsimmed/kafDityh/Elektronniy_posibnik/public_html/index.html
6. <https://drive.google.com/file/d/0B5eFD4XXvyN8ekI4UI9BTVFaeU0/view>
7. <http://ipk.edu.ua/wp-content/uploads/2020/02/28-Patopsykholohiia.pdf>
8. <http://www.psychiatry.ua/books/criteria/paper03.htm>
9. РепозитарійДонНУ імені Василя Стуса <https://r.donnu.edu.ua/>

Викладач

Вікторія ОВЕРЧУК

В.о. завідувача кафедри

Оксана СОЛОВЕЙ-ЛАГОДА

Гарант освітньої програми

Вікторія ОВЕРЧУК

Керівник спеціальності

Вікторія ОВЕРЧУК